МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

АКАДЕМІЧНА СТУДІЯ

№ 3, 2018

Щоквартальний науковий часопис
студентського наукового товариства
“GAUDEAMUS”

Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції
“Психологічно-оздоровчі можливості сучасного зоологічного парку”

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2018

Древіцька О. О.
Позитиви фелінотерапії..... 100
Іванова С. С.
Чи існує альтернатива дельфінотерапії? Можливості застосування авторської методики UZPH (Urban Zoo Psychological Help) в психокорекції дітей із захворюваннями спектра аутизму 103
Савон Є. Є., Коган В.
Аналіз світового досвіду психокорекційного впливу тварин на прикладі методик AAA (Animal-Assisted-Activities) та AAT (Animal-Assisted-Therahy) 110
Козлов Михаил
Аутизм как одна из ветвей эволюционного развития человечества..... 116
Полященко П. А.
Проект "Каніс-терапія. Харків", досвід роботи 128
Фесенюк Н. П.
Фактори психоемоційного впливу тварин та їх використання в лікуванні та профілактиці ПТСР..... 132
Олексенко О. М.
Здатність до інсайту в тварин 135
Жемчужна Г. О.
Тварини на благо людям 138
Ганага О. Ю.
Особливості інтелекту у ворон 143
Коваленко В. Х., Дорошина К. М.
Огляд досягнень зоотерапевтичних ініціатив у постраданських країнах 151
Дорошина К. М., Коваленко В. Х., Фесенюк Н. П.
Психосоціальна діяльність зоопарків 159

УДК 159.98+613.8+379.8+591.5

К. М. ДОРОШИНА
В. Х. КОВАЛЕНКО
студенти напряму підготовки "медична психологія" ПрАТ "ВНЗ "МАУП"

Н. П. ФЕСЕНЮК
докторант кафедри психології ПрАТ "ВНЗ "МАУП"
Науковий керівник: д-р мед.наук, доцент, професор кафедри психології ПрАТ "ВНЗ "МАУП" Коляденко Н. В., м. Київ, Україна

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗООПАРКІВ

К. М. Дорошина, В. Х. Коваленко, студенти напряму підготовки "медична психологія" ПрАТ "ВНЗ "МАУП", ***Н. П. Фесенюк***, докторант кафедри психології ПрАТ "ВНЗ "МАУП", м. Київ, Україна. **Психосоціальна діяльність зоопарків.**

***Ключові слова*:** зоопарк, психосоціальна діяльність, просвітництво, оздоровлення, психокорекція.

Анотація. Зоопарки в сучасному світі перестають бути "звіринцями" для демонстрації екзотичних тварин на потіху глядачам, стаючи, насамперед, осередками збереження рідкісних, зникаючих видів тварин, їх утримання в умовах, наближених до природних, у той час як на волі ці природні умови, ареали проживання даних тварин обмежені або навіть цілком знищені внаслідок дії антропогенного чинника, споживацького безвідповідального ставлення людини до навколишнього середовища. Водночас, людина, знищуючи природу, сама потрапляє в свою ж пастку антропогенно шкідливих змін існування — зрушення клімату, забруднення води й повітря, проживання в стресогенних умовах сучасного мегаполісу. Відірваність від генетично детермінованого середовища буття спричиняє хронічні психоемоційні порушення, різноманітні хворобливі стани.

Тому в усьому світі спостерігається тенденція до розширення функцій зоопарків, інтерактивного демонстрування експозиції та використання їхнього ресурсу з оздоровчо-психокорекційною метою.

К. М. Дорошина, В. Ф. Коваленко, студенты направления подготовки "медицинская психология" ЧАО "ВУЗ "МАУП",

Н. П. Фесенюк, докторант кафедры психологии ЧАО "ВУЗ "МАУП", г. Киев, Украина. **Психосоциальная деятельность зоопарков.**

***Ключевые слова*:** зоопарк, психосоциальная деятельность, просвещение, оздоровление, психокоррекция.

Аннотация. Зоопарки в современном мире перестают быть "зверинцами" для демонстрации экзотических животных на потеху зрителям, становясь, прежде всего, очагами сохранения редких, исчезающих видов животных, их содержания в условиях, приближенных к естественным, в то время как на свободе эти природные условия, ареалы обитания данных животных ограничены или даже полностью уничтожены в результате действия антропогенного фактора, потребительского безответственного отношения человека к окружающей среде. В то же время, человек, уничтожая природу, сам попадает в свою же ловушку антропогенно неблагоприятных изменений существования — сдвиг климата, загрязнение воды и воздуха, проживание в стрессогенных условиях современного мегаполиса. Оторванность от генетически детерминированной среды бытия вызывает хронические психоэмоциональные нарушения, различные болезненные состояния. Поэтому во всем мире наблюдается тенденция к расширению функций зоопарков, интерактивной демонстрации экспозиции и использования их ресурса с оздоровительно-психокоррекционной целью.

Doroshina K. M., Kovalenko V. F., students of the training direction "Medical Psychology" of PrJSC "University "MAUP", ***Fesenyuk N. P.***, PhD student of the Department of Psychology of PrJSC "University "MAUP", Kyiv, Ukraine. **Psychosocial Activities of Zoos.**

***Keywords*:** zoo, psychosocial activities, education, rehabilitation, psychocorrection.

Abstract. Zoos in the modern world cease to be "menageries" for the demonstration of exotic animals for the fun of the audience, becoming, above all, centers of preservation of rare, endangered species of animals, their keeping in conditions close to natural, while in freedom these natural conditions, areas the habitats of these animals are limited or even completely destroyed as a result of the anthropogenic factor, consumer irresponsible attitude of man to the environment. At the same time, by destroying nature, man himself falls into his own trap of anthropogenically unfavorable changes in existence — climate shift, water and air pollution, and living in the stressogenic conditions of a modern metropolis. The isolation from the genetically determined environment of

being causes chronic psycho-emotional disorders, various painful conditions. Therefore, there is a tendency all over the world to expand the functions of zoos, an interactive demonstration of the exposition and the use of their resource with a recreational-psycho-correctional goal.

Зоопарки в сучасному світі перестають бути "звіринцями" для демонстрації екзотичних тварин на потіху глядачам, стаючи, насамперед, осередками збереження рідкісних, зникаючих видів тварин, їх утримання в умовах, наближених до природних, у той час як на волі ці природні умови, ареали проживання даних тварин обмежені або навіть цілком знищені внаслідок дії антропогенного чинника, споживацького безвідповідального ставлення людини до навколишнього середовища. Водночас, людина, знищуючи природу, сама потрапляє в свою ж пастку антропогенно шкідливих змін існування — зрушення клімату, забруднення води й повітря, проживання в стресогенних умовах сучасного мегаполісу. Відірваність від генетично детермінованого середовища буття спричиняє хронічні стресогенні умови, психоемоційні порушення, різноманітні хворобливі стани. Тому в усьому світі спостерігається тенденція до розширення функцій зоопарків, інтерактивне демонстрування експозиції та використання їхнього ресурсу з оздоровчо-психокорекційною метою.

Німеччина є засновником і світовим лідером зоопарків у їх сучасному розумінні. Зоопарк у Гамбурзі, створений славнозвісним Хагенбеком і названий його іменем, розташований на ділянці в 25 гектарів і має мережу доріжок протягом 7 км, прогулюючись якими, можна побачити 210 видів тварин. Біля головного входу в зоопарк розташований тропічний акваріум з 290 видами тварин, в тому числі плазунів. Багатьох тварин у зоопарку дозволено годувати відвідувачам, для чого біля входу можна придбати спеціальні корми. Деякі тварини, наприклад слони, є дресированими.

В іншому німецькому зоопарку, розташованому в м. Карлсруе, гордістю є розташований біля самого входу великий вольєр з фламінго, а також відкритий в 2000 р. комплекс для білих ведмедів, що копіює середовище природи Арктики і тундри, навіть справжні айсберги. Через спеціальне вікно можна спостерігати за тваринами навіть тоді, коли вони знаходяться під водою.

В австрійському місті Шенбрунн знаходиться найстаріший зоопарк у світі. Тут є акваріум,, який дозволяє глядачам здійснити прогулянку по дну ріки Амазонки, а в поларіумі демонструють арктичних тварин. Також є тераріум. В цьому зоопарку проводять регулярні екскурсії, в тому числі нічні та спеціальні дитячі. Також зоопарк можна взяти в оренду на нетривалий термін.

Бельгійський зоопарк Пайрі Дайза вміщує 600 видів тварин і птахів, всього 5000 особин. Парк розділений на тематичні зони, які називають "світами", а весь парк — це "сад світів".

При вході до парку є міні-ферма, яка викликає особливу цікавість у дітей. Тут є голубник, а також живуть невеликі домашні тварини, до яких діти можуть сміливо підходити, гладити й годувати спеціальним кормом.

Своєрідно розуміють просвітницько-виховну функцію зоопарку в Данії, де жираф, підлеглий евтаназії, був убитий пострілом з пістолету й згодований левам того ж самого зоопарку на очах у багатьох відвідувачів, причому дану акцію було розрекламовано як пізнавальну та спеціально запрошено до участі в ній дітей із батьками. Льви, яким було згодовано м'ясо вбитого жирафа, через місяць також були вбиті, причому з них було 2 старі льви і 2 дитинчати. Подібне ставлення до тварин, функцій зоопарку по збереженню видів і, найголовніше, до психоемоційного впливу на відвідувачів, особливо дітей, є нприпустимим порушенням морально-етичних норм і свого часу набуло розголосу, викликавши обурення та осуд світової спільноти.

В амстердамському зоопарку ARTIS знаходиться понад 6000 особин тварин, які відносяться до 700 видів. Тут є також планетарій, дитяча ферма, великий акваріум, теплиця, геологічний і зоологічний музеї, експозиція яких розповідає про флору та фауну Нідерландів. До 1910 р. на території зоопарку також знаходився й етнографічний музей, а з 2014 р. до зоопарку також відноситься єдиний у світі музей мікроорганізмів Micropia.

В парку дикої природи Рануна, розташованому в Фінляндії, живе 60 видів представників північної фауни. Оглядовий маршрут влаштовано таким чином, що всі тварини і птахи зустрічаються послідовно, в умовах, наближених до природних. Зимою, в туристичний сезон, в зоопарку працюють атракціони: снігоходи, собачі та оленячі упряжки, лапландський чум, гірка, лижна траса довжиною 7 кілометрів. Влітку працюють авто трек та кінно-спортивний комплекс.

Китай вражає не тільки кількістю населення, а й відповідними масштабами пекінського зоопарку, в якому налічується 7000 тварин 600 різних видів із усього світу. Територія зоопарку має вигляд класичних китайських садів, де поєднуються штучні й природні зелені насадження, є густі гаї, ділянки лугів, невеликий струмок, ставки з лотосами та невеликі пагорби, всіяні павільйонами та вольєрами. В 1999 р. було відкрито пекінський океанаріум, у якому демонструють багатьох морських мешканців і проводять шоу з дельфінами та морськими львами.

Одним із найцікавіших у світі є Біблійний зоопарк в Єрусалимі, ідея створення якого полягала в демонстрації тварин Ноєвого ковчегу, освітній місії виховання дбайливого ставлення до природи, заснованій на принципах енвайроменталізму. Втім, великою проблемою виявилося емоційне ставлення відвідувачів, які жбурляють тваринам не лише їжу, а й різні предмети, через що тварини хворіють і навіть гинуть. Тому вольєри охороняються співробітниками. Втім, працівники зоопарку стверджують, що в останні роки культура відвідувачів значно зросла. В цьому зоопарку велику увагу приділяють педагогічній та просвітницькій діяльності, влаштовують спеціальні екскурсійні програми для дітей. Молодіжний рух зоопарку сприяє міжрасовим контак-

там, зниженню міжнаціональної напруги. Працівники зоопарку проводять передвижці семінари в школах, лікарнях тощо, привозячи маленьких тварин для демонстрації та даючи прослухати звуки, що видають великі варини, за допомогою спеціальної аудиосистеми.

З 1997 р. в зоопарку представлений "екологічний лабіринт" — коротка доріжка, на якій встановлені вказівники з назвами екологічних викликів, з якими стикаються країна і людство. Навесні 2010 р. було розгорнуто водну експозицію "Wet Side Story", де підкреслюється значення збереження водяних ресурсів і запасів питної води, значення екологічної свідомості та проблеми, пов'язані з водою, на Ближньому Сході та в усьому світі.

Зоопарк проводить "зелену" політику, відповідно до якої має власну систему очищення стічної води та користується рециркульованою водою для іригації власних садів. Їжа та відходи тварин змішуються з рослинним матеріалом в компостних купах, компост використовується для підживлення рослин у зоопарку та продається в спеціальному магазині як сувенір. Є пункти прийому пластикових пляшок і батарейок, а для скорочення виділень парникових газів і транспортних потоків зоопарк формує графік руху службових автомобілів.

Парк птахів у Куала-Лумпурі є найбільшим у світі відкритим авіарієм, де зібрано понад 2000 птахів. Головною відмінністю цього парку є концепція "вільного польоту", тобто, більшість птахів знаходяться поза клітками та вольєрами, а парк по всій території накритий сіткою, закріпленою на стовпах. Щоденно, кілька разів на день, відвідувачі мають можливість взяти участь у годуванні птахів. На території парку є навчальний центр, де можна дізнатися про життя, звички, анатомію птахів, а також інкубатор, де можна побачити, як виводять птахів і як вони вилуплюються з яєць.

В Гродненському зоопарку Білорусі є давні традиції, коли ще в 1952 р. його колекція тварин налічувала 63 види (283 особини), а відвідування становило 125000 осіб. В зоопарку існував пересувний Театр дресированих тварин, відвідувачам читалися лекції, працював гурток юних натуралістів, проводилися катання на поні. В 2009 р. Гродненький зоопарк на звітній конференції в Києві був прийнятий у дійсні члени Євроазійської регіональної асоціації зоопарків та акваріумів. Восени 2010 р. в зоопарку було відновлено гурток юннатів. Учні 4–8 класів здобувають теоретичні знання і практичні навички з біології, беруть участь в різноманітних акціях. Зоопарк організовує тематичні пізнавальні екскурсії про поведінку, різноманітність і охорону тварин, спрямоваі на різні групи відвідувачів. Для дітей працює контактний майданчик "Бабусине подвір'я". також здійснюються відвідування тераріуму під час годування рептилій, виїзні лекції з демонстрацією приручених тварин. Гродненський зоопарк впровадив популярну в світі систему опікунства над тваринами. Будь-який бажаючий (приватна особа або фірма) можуть узяти під опіку будь-яку тварину, за договором сплачуючи годування цієї тварини.

В столиці Білорусі, м. Мінську, зоопарк налічує 2000 особин тварин. В зоопарку працює просвітницький відділ, який відповідає за організацію свят,

екскурсій, лекцій, спілкування зі ЗМІ. Фахівці зоопарку відслідковують зміни в зоологогічній колекції, ведеться розробка матеріалів для друкованої продукції зоопарку. Працює гурток “Коні й поні”, де діти опановують навички верхової їзди й навчаються доглядати за тваринами. На жаль, у цьому зоопарку працює також і дельфінарій, тоді як утримання дельфінів без сполучення басейну з морем є неприпустимим.

В зоопарку Катеринбургу знаходиться понад 1000 тварин, які відносяться до більше ніж 350 видів. Зоопарк проводить свята, виставки, конкурси. Учні можуть на уроках у зоопарку здобути додаткові знання з екології та зоології.

Висновки. Таким чином, сьогодні зоопарки перетворюються на науково-просвітницькі установи, засновані на гуманному ставленні до тварин, забезпеченні для них умов утримання, наближених до природних. Одним із завдань зоопарку в сучасному місті стає пропаганда дбайливого ставлення до природи, а також оздоровча місія щодо профілактики стресогенних розладів мешканців сучасних мегаполісів.